

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 2

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 2. – 828 с.

ISBN 978-617-8263-40-9

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У другому томі збірника відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-40-9 (т. 2)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

СЕКЦІЯ 25

ЦИВІЛЬНЕ СУДОЧИНСТВО У СВІТЛІ РЕФОРМУВАННЯ СУДОВОЇ СИСТЕМИ

***Керівник секції:** завідувач кафедри цивільного процесу,
доктор юридичних наук, професор Н. Ю. Голубева*

***Секретар секції:** аспірантка кафедри цивільного процесу
О. В. Сатановська*

ГОЛУБЕВА НЕЛЛІ ЮРІЇВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
завідувач кафедри цивільного процесу,
професор кафедри цивільного права, доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України, адвокат*

ЩОДО ЗАЛУЧЕННЯ СУДОМ АПЕЛЯЦІЙНОЇ ІНСТАНЦІЇ ТРЕТІХ ОСІБ, ЯКІ НЕ ЗАЯВЛЯЮТЬ САМОСТІЙНИХ ВИМОГ ЩОДО ПРЕДМЕТА СПОРУ

Відповідно до пункту 1 частини 1 статті 365 ЦПК України суддя-доповідач у порядку підготовки справи до апеляційного розгляду з'ясовує питання про склад учасників судового процесу, а у разі встановлення, що рішення суду першої інстанції може вплинути на права та обов'язки особи, яка не брала участі у справі, залучає таку особу до участі у справі як третю особу, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору.

Треті особи за своєю юридичною заінтересованістю певною мірою близькі до правового становища сторін, проте метою участі третіх осіб є захист своїх прав, відмінних і не залежних від прав сторін. Тому захист прав, відмінних та не залежних від прав сторін, – основна функція інституту третіх осіб у цивільному судочинстві [1, с. 310].

І хоча метою участі у розгляді цивільної справи третіх осіб, які не заявляють самостійних вимог на предмет спору, в доктрині вказується допомога при відстоюванні інтересів та захисту прав той сторони, на боці якої вони беруть участь при розгляді цивільної справи, щоб не дозволити процесуальними засобами ухвалення для сторони такого рішення суду, яке для третьої особи, яка не заявляє вимог на предмет спору, буде мати преюдиціальне значення [2, с. 98–99], третя особа все ж опікується власними інтересами, ніж інтересами сторони.

Участь третіх осіб, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору, забезпечує виконання низки функцій: дає можливість для захисту матеріально-правових інтересів безпосередньо третіх осіб;

сприяє захист прав та інтересів сторін; допомагає повному і всебічному з'ясуванню обставин справи й ухваленню законного та обґрунтованого рішення. Крім цього, як зазначає І. В. Андронов, преюдиціальність судового рішення поширює свою дію також і на третіх осіб, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору: така третя особа вже не зможе оспорювати факти, встановлені рішенням суду, що набрало законної сили, при розгляді позову, пред'явленого стороною, яка брала участь у цій справі, до цієї третьої особи або позову, пред'явленого цією третьою особою до такої сторони [3, с. 222].

Треті особи, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору, на відміну від сторін та третіх осіб, які заявляють самостійні вимоги щодо предмета спору, не є учасниками спірних матеріальних правовідносин, що є предметом судового розгляду, а отже рішення суду не може безпосередньо впливати на їх права чи обов'язки. Водночас, рішення може на них вплинути побічно у зв'язку з наявністю преюдиційного зв'язку між матеріальними правовідносинами, що є предметом судового розгляду, та іншими матеріальними правовідносинами, учасниками яких є одна зі сторін спору і дана третя особа [4, с. 537].

Процесуальне законодавство не містить переліку справ, у яких залучення третіх осіб є обов'язковим, отже в кожному випадку доцільність їх залучення має оцінюватися з урахуванням конкретних обставин справи. При цьому, положення статті 356 ЦПК України дають підстави вважати, що для залучення третьої особи, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору, достатньо обґрунтованого припущення, що її права можуть бути порушені. А сам факт залучення такої третьої особи як судом першої інстанції, так і судом апеляційної інстанції, не свідчить про реальне порушення прав третьої особи чи про порушення прав винесеним рішенням у майбутньому, яке неминуче має настати.

Натомість, ст. 389 ЦПК України передбачає, що особа, яка не брала участі у справі, якщо суд вирішив питання про її права, свободи, інтереси та (або) обов'язки, має право подати касаційну скаргу на судові рішення лише після його перегляду в апеляційному порядку за її апеляційною скаргою, крім випадку, коли судові рішення про права, свободи, інтереси та (або) обов'язки такої особи було ухвалено безпосередньо судом апеляційної інстанції.

Дане положення спрямоване на врегулювання ситуації, коли особа, права якої були порушені, однак яка не була залучена до розгляду справи, апеляційним судом до участі у справі не залучалася, апеляційною скаргою не подавала, а вирішила вступити у судовий процес тільки на стадії касаційного оскарження.

На противагу цьому, третя особа, що була залучена на стадії апеляційного перегляду, набула прав та обов'язків учасника справи та може подати касаційну скаргу у загальному порядку на підставі ч. 1 ст. 389 ЦПК України.

Таким чином, залучена до участі у справі на стадії апеляційного провадження третя особа не зобов'язана спочатку оскаржити рішення районного суду в апеляційному порядку, а може у якості учасника справи подати касаційну скаргу у загальному порядку.

Список використаних джерел:

1. Курс цивільного процесу : підручник / В. В. Комаров, В. А. Бігун, В. В. Баранкова та ін. ; за ред. В. В. Комарова. Харків : Право, 2011. 1352 с.
2. Чванкін С. А. Особливості правового статусу третіх осіб у цивільному процесі України. *Актуальні проблеми держави і права*. 2010. № 53. С. 96–103.
3. Андронов І. В. Судові рішення в цивільному процесі України : дис. ... доктора юрид. наук : 12.00.03 / Андронов Ігор Володимирович. – Одеса, 2018. – 435 с.
4. Андронов І. В., Андропова В. А. Залучення третіх осіб судом апеляційної інстанції. *Наука та суспільне життя України в епоху глобальних викликів людства у цифрову еру (з нагоди 30-річчя проголошення незалежності України та 25-річчя прийняття Конституції України) : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 21 трав. 2021 р.) / за загальною редакцією С. В. Ківалова*. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. Т. 2. С. 536–538.

Ключові слова: цивільний процес, учасники справи, треті особи, треті особи, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору.

Key words: civil process, participants in the case, third parties, third parties who do not make independent claims regarding the subject of the dispute.

АНДРОНОВ ІГОР ВОЛОДИМИРОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри цивільного процесу, доктор юридичних наук, професор*

СУДОВИЙ ПОРЯДОК ВСТАНОВЛЕННЯ ФАКТУ ПРОЖИВАННЯ ОДНІЄЮ СІМ'ЄЮ З ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЕМ

Актуальність та необхідність даного дослідження викликана ухваленням Верховним Судом постанови в одній з цивільних справ, у якій Верховний Суд висловив доволі спірну правову позицію.

Розглянувши касаційну скаргу Міністерства оборони України у цивільній справі за заявою жінки про встановлення факту проживання однією сім'єю із загиблим військовослужбовцем, Верховний Суд своєю постановою скасував судові рішення попередніх судових інстанцій, якими вимоги заявниці були частково задоволені, та закрити провадження у справі.

Факт, про встановлення якого просила заявниця, має для неї юридичне значення, оскільки пов'язаний із її правом на отримання одноразової грошової допомоги, яка передбачена Законом України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей».

Верховний Суд виходив з того, що «вимоги заявниці пов'язані з доведенням наявності підстав для визнання (підтвердження) за нею певного соціально-правового статусу, не пов'язаного з будь-якими цивільними права та обов'язками, їх виникненням, існуванням та припиненням. Відповідно, за своїм предметом та можливими

Еннан Руслан Євгенович

Цифрове право (право віртуального простору) та «цифровізація» права	588
--	-----

Кирилюк Алла Володимирівна

Світовий досвід вирішення спорів з інтелектуальної власності в сучасних умовах	592
---	-----

Мазіна Олена Олександрівна

Штучний інтелект: суб'єкт або об'єкт права	596
--	-----

Симонян Юлія Юріївна

Визначення поняття «дизайн»	600
-----------------------------	-----

Макаришева Тетяна Степанівна,

Крохмальов Денис Вікторович

Роль правовласників у протидії контрафактній продукції	602
--	-----

Бугаєць Альона Сергіївна

Співпадіння волі і волевиявлення у фраздаторних договорах та їх неспівпадіння	604
--	-----

Височин Дмитро Олександрович

Питання законодавства України в сфері імпорту ліків	606
---	-----

Головатюк Іван Миколойович

Міжнародно-правова охорона об'єктів авторського права	608
---	-----

Гриценюк Владислав Олександрович

Правова охорона мультимедійних творів	612
---------------------------------------	-----

Шендрик Ірина Сергіївна

Фотографічний твір у системі об'єктів авторського права	616
---	-----

СЕКЦІЯ 25

ЦИВІЛЬНЕ СУДОЧИНСТВО У СВІТЛІ РЕФОРМУВАННЯ СУДОВОЇ СИСТЕМИ

Голубєва Неллі Юріївна

Щодо залучення судом апеляційної інстанції третіх осіб, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору	619
---	-----

Андронов Ігор Володимирович

Судовий порядок встановлення факту проживання однією сім'єю з військовослужбовцем	621
--	-----

Бут Ілля Олександрович

Судовий розгляд під час повітряної тривоги	624
--	-----

Волкова Наталія Василівна

Щодо визначення територіальної підсудності у справах про захист сімейних прав та інтересів дитини у цивільному судочинстві	626
--	-----

Іліопол Інна Михайлівна

Посилення ролі підготовчого провадження у цивільному процесі України	628
---	-----